

SÈRIE 4**Exercici 1**

(Aquest exercici és comú a les opcions A i B. Aquesta resposta només és una de les possibles):

Un cop dividit l'exèrcit, Cèsar ordena a Tit Labiè que avanci amb tres legions cap a aquelles zones que pertanyen als Menapis; i envia Gai Treboni amb igual nombre de legions cap a aquella regió que es troba a la vora dels aduàtucs. Ell mateix amb les tres legions restants decideix dirigir-se cap al riu Escalda, que desemboca en el Mosa.

Exercici 2

(Aquest exercici és comú a les opcions A i B)

Es tracta d'una oració composta d'una proposició principal, el subjecte de la qual és *Caesar* i el verb és el present *iubet*. D'aquest depenen dues proposicions subordinades:

(1) una completiva d'infinitiu, que realitza la funció de complement directe, el subjecte de la qual és l'acusatiu *T. Labienum* i el verb, l'infinitiu de present *proficisci*, amb els complements circumstancials d'instrument *cum legionibus tribus* i de direcció *in eas partes*. D'aquest darrer complement depèn una subordinada relativa amb funció adjectiva, el subjecte de la qual és el pronom *quae* i el verb *attingunt*, amb el COD *Menapios*.

Exercici 3**Opció A:**

1-F, 2-V, 3-F, 4-F, 5-V, 6-F, 7-F, 8-V.

Opció B:

1- c, 2-a, 3-b, 4-d.

Exercici 4**Opció A**

L'autor de *l'Eneida* és P. Virgili Maró, originari d'Andes, prop de Màntua. Estudià a Milà i a Roma. És possible que les terres de la seva família fossin expropiades a causa de la distribució de terres als veterans a l'any 41 aC. I potser va ser per aquest motiu que entrà en contacte amb Mecenas i amb el propi August. Fou una persona de constitució dèbil i que patia moltes malalties.

L'Eneida, part integrant del programa literari ideat per Mecenas per enaltir l'obra d'August, és una poema èpic en dotze llibres que narra les peripècies d'Eneas, heroi mític fugitiu de Troia, en el seu recorregut per la Mediterrània fins arribar a establir-se a Itàlia, com a origen de la nissaga de Roma. Dels dotze llibres, els sis primers segueixen la temàtica de *l'Odissea* i els sis darrers, de la *Ilíada*. Així, en la primera part es contenen les dificultats d'Eneas per arribar a Itàlia; en aquesta part destaca l'episodi de la trobada d'Eneas amb Dido, la reina de Cartago, que està a punt de desviar-lo de la seva missió divina. En la

segona part destaquen les lluites contra els rútuks, conduïts pel rei Turn i la victòria final d'Eneas sobre Turn en un combat singular.

L'Eneida és el poema nacional romà per excel·lència, ja que el sentimentalisme patriòtic del lligam de Roma amb Troia va acompanyat de la finor i les proporcions exactes d'una poesia delicada i perfecta, que, tot seguint el model d'Homer, no el desmereix. Virgili no pogué acabar-la i per això, abans de morir demanà als seus amics que la cremessin, ja que no volia deixar una obra incompleta, però afortunadament aquest desig no fou respectat, i August va fer publicar *l'Eneida* tal i com estava.

Opció B

Les termes, a més de ser un centre higiènic, eren un lloc on es desenvolupava una part molt important de la vida social romana: es trobaven els amics, es feia petar la xerrada, etc. També servia per practicar-hi exercicis físics variats abans de prendre el bany i també locals on es podia comprar una gran varietat de productes.

Els edificis termals solien tenir les set parts següents:

1. un pati interior, o *palaestra*, amb pòrtic i, de vegades, piscina (*natatoria*) per nedar. Aquí es feien els exercicis i es practicaven esports, com la natació, la lluita i el joc de pilota.

2. l'*apodyterium* o vestidor, que tenia bancs adossats al mur i uns nínxols al damunt per deixar-hi els vestits i els objectes de cada banyista. Un vigilant s'encarregava d'impedir els robatoris.

3. un *frigidarium* o sala per als banys freds, amb un banyera que podia ser circular o rectangular i que solia tenir dos o tres esglaons per ficar-se dins l'aigua o per prendre el bany assegut.

4. un *tepidarium* o sala temperada, que servia de pas entre la zona dels banys calents i la dels freds sense patir un canvi bruscat de temperatura, la qual cosa podia ser perjudicial per a la salut. En aquest ambient, així com en el *calidarium*, l'escalfor circulava sota un paviment (*suspensurae*), sostingut per pilarets (*pilae*) de maons, i a través de *tubuli*, o conductes de ceràmica o de terra cuita, situats entre les parets. Al tepidari, l'escalfor no era tan intensa com al caldari, perquè aquesta sala es trobava situada més lluny del forn.

5. el *calidarium* era l'espai més proper al forn. En aquesta sala hi havia una banyera d'aigua calenta (*alveus balnei*), on l'aigua arribava mitjançant canonades de plom i aixetes. Per mantenir calenta l'aigua de la banyera hi havia un sistema de retroalimentació d'una caldera: l'aigua freda passava a la caldera, des d'on tornava a sortir escalfada. Així mateix, hi havia una pica (*labrum*), de la qual queia aigua fresca per alleugerir la suor i l'escalfor excessiva.

6. un sistema d'escalfament, constituït per una cambra subterrània de calefacció (*hypocaustum*), i alimentada per un forn de carbó de llenya (*praefurnium*), i per un espai reduït, on treballava el qui s'encarregava del foc.

7. el *laconicum* o *assa sudatio*, la sauna, que tenia forma de cilindre acabat amb una cúpula, en la qual s'obria un forat circular amb una tapa metàl·lica que, mitjançant una cadeneta, es podia tancar o obrir per regular-ne la temperatura ambiental.

En algunes termes podia haver-hi també una sala de massatges (*unctorium*), sales d'estar, biblioteca i latrines públiques (*forica*).

Exemples de termes romanes a Catalunya són les termes de Badalona, Caldes de Montbui, Caldes de Malavella, Sant Boi i a la península Ibèrica, són famoses les termes de Segòbriga.

SÈRIE 3**Exercici 1**

(Aquest exercici és comú a les opcions A i B. Aquesta resposta només és una de les possibles):

Mentre Cèsar disposa i organitza aquests preparatius, envia per davant a Hispània el llegat Gai Fabi amb tres legions i li ordena ocupar ràpidament els passos dels Pirineus, que aleshores estaven ocupats amb guarnicions pel llegat Luci Afrani. Ordena que el segueixin les altres legions que hivernaven més lluny.

Exercici 2

(Aquest exercici és comú a les opcions A i B)

Estem davant d'una oració, unida a l'anterior mitjançant la conjunció copulativa *–que*, el subjecte de la qual està implícit (*Caesar*); el seu verb és el present *iubet*; d'aquest depèn una proposició subordinada completiva d'infinitiu que realitza la funció de complement directe del verb principal. El subjecte d'aquesta subordinada d'infinitiu és l'acusatiu *Pyrenaeos saltus* i la funció verbal és assumida per l'infinitiu de present passiu *occupari*, del qual depèn un complement circumstancial de mode (*celeriter*).

Exercici 3

Opció A:

1-a, 2-d, 3-b, 4-b

Opció B

1-F, 2-F, 3-F, 4-V, 5-V, 6-F, 7-V, 8-V.

Exercici 4.

Opció A

Publi Virgili Maró va viure al segle I aC. Va aconseguir el reconeixement públic amb les *Bucòliques*, també anomenades *Èglogues*, deu petits poemes que van ser els primers de tema pastoril escrits en llatí. Aquest èxit va facilitar-li l'entrada al cercle de Mecenas i la proximitat amb August i el seu programa polític. *Geòrgiques* va ser la seva següent obra. Poc després va començar la seva realització més ambiciosa, l'*Eneida*, a la qual va dedicar onze anys i encara va deixar inacabada. El 19 a. C. va fer un viatge a Grècia per inspirar-se en alguns dels escenaris de l'acció, però va morir en el viatge de tornada, deixant l'obra sense els últims retocs, raó per la qual alguns versos resten a mitges. Per això en el seu llibre de mort va demanar que se'n destruís l'original, però August ho va impedir. L'*Eneida* restaria com el poema nacional de Roma.

Quint Horaci Flac també va viure al segle I a C. Va escapar de la pobresa treballant com a funcionari fins que [Virgili](#) li va presentar [Mecenas](#). A més d'una profunda amicitat, Mecenas li va donar suport econòmic perquè pogués viure de la poesia. Horaci va reunir les

seves composicions poètiques en quatre reculls: *Sàtires (Sermones)*, *Epodes*, *Epístoles (Epistulae)*, *Carmen Saeculare*, i *Odes (Carmina)*: aquest conjunt líric format per 103 poemes distribuït en quatre llibres és sens dubte el cim de la poesia horaciana. El més destacat d'Horaci, per damunt de qualsevol altre poeta llatí, és la seva perfecció tècnica, tant en la mètrica com en l'expressió, aconseguida gràcies a una acurada elaboració dels seus poemes.

Publi Ovidi Nasó va viure entre el segle I aC. i I dC. Va freqüentar el cercle de [Messal·la Corví](#). La seva obra és un reflex fidel de la vida de l'alta societat romana, de la qual ell mateix era sens dubte una figura destacada. Successivament es dedica a diversos gèneres poètics: [Poesia elegíaca d'amor](#) : *Amors (Amores)* *Heroides (Heroides)*. [Poesia didàctica d'amor](#) *Art amatòria (Ars amatoria)* *Remeis d'amor (Remedia amoris)* *Cosmètics per a la cara de la dona (Medicamina faciei feminae)* [Poesia èpica](#) *Metamorfosis (Metamorphosis)* [Poesia didàctica patriòtica](#) *Fastos (Fasti)* L'any 8 d. C. [August](#) condemna Ovidi a l'exili. Ovidi en els seus poemes n'explica les raons amb dos mots: *carmen et error* "un poema i una equivocació". De tota manera no va deixar d'escriure sinó que la seva poesia va donar un gir sobtat, reflectit sobretot en les elegies doloroses: [Poesia elegíaca d'exili](#): *Tristes i Pòntiques*.

Opció B:

Tàrraco, com a conseqüència directa de les favorables condicions estratègiques i de la immillorable situació geogràfica, va esdevenir la base principal de les campanyes militars de la Segona Guerra Púnica (218 aC) -de fet, la seva fundació s'associa directament a la família dels Escipions- i, posteriorment, de les operacions de conquesta del territori hispànic. Tot això va implicar la fundació d'un *praesidium* militar a la part alta de la ciutat, que en hora ben primerenca va incorporar un potent recinte emmurallat per garantir-ne la protecció. D'aquesta manera *Tarraco* va consolidar el seu protagonisme en el procés de romanització d'Hispania, alhora que afirmava les bases que li permetrien assumir la capitalitat, un cop acabada la pacificació del territori. En el segle I aC. dos fets importants marquen l'esdevenidor de la ciutat: en primer lloc, la concessió a la ciutat de l'estatut de colònia de dret romà (a partir d'aquest moment, la ciutat pren el nom de *Colonia Iulia Vrbs Triumphalis Tarraco*, títol obtingut gràcies a Cèsar després de la victòria contra els pompeians a Hispania, o a Octavi August, que va establir-s'hi durant els anys de les guerres càntabres). Llavors Tàrraco esdevingué durant tres anys la capital de l'Imperi Romà (27-24 aC). Així mateix es va convertir en capital de la província de la Hispania Citerior Tarraconense, la més gran de tota Hispania, a més del seu propi *conuentus* o districte judicial. A partir d'aquest moment s'inicia un programa destinat a dotar la capital de la província del nivell urbanístic i monumental adient, del qual en són bona mostra el fòrum, l'amfiteatre o el circ, que ocupava un lloc central en la distribució urbana de la ciutat, i, ja als voltants de la ciutat, l'Arc de Berà, l'aqüeducte de les Ferreres o la Torre dels Escipions. La importància de la ciutat, una de les més grans d'Hispania pel nombre d'hectàrees ocupades, unes 70, es va mantenir fins a mitjan segle III dC. Dues són les peculiaritats que distingeixen la ciutat de Tàrraco d'altres ciutats romanes; una és el fet de posseir dos fòrums: el fòrum de la ciutat, centre administratiu i religiós de la ciutat, on destacaven la basílica i un temple dedicat a la tríada capitolina, i el fòrum provincial, exclusivament dedicat a la província i edificat en temps de Vespasià, després del 70 dC, que no depenia de la colònia, sinó que estava sota l'autoritat del consell de representants de tota la província de la Hispania Citerior Tarraconense. L'altra peculiaritat és que la ciutat de Tàrraco no segueix l'estructura típica de les ciutats romanes (a partir de l'encreuament del *cardo* i el *decumanus*), sinó que va haver d'adaptar-se al difícil relleu d'un turó que descendia fins al mar i que s'esglaonava en una sèrie de 3 grans terrasses: el circ n'ocupava tot una i migpartia la ciutat: en les dues superiors es va edificar el

fòrum provincial (en una el temple i en l'altra la plaça de representació, mentre que els nivells inferiors, que baixaven fins al port, eren les àrees residencials, amb el fòrum de la colònia situat en l'extrem sud-oest de la ciutat, en comptes d'ocupar un espai més central com era costum. Les exigües restes d'un carrer (*decumanus*) pertanyent a l'àrea residencial immediata a la basílica fan pensar que el traçat viari era ortogonal. Si prenem com a model aquesta quasi única mostra hem de suposar que els carrers feien un fort pendent, estaven empedrats i disposaven de clavegueres. Els edificis que s'hi observen són modestos: una casa amb un petit peristil i algunes *tabernae* (establiments comercials), una d'elles amb habitatge a la rebotiga. El port, el teatre i l'amfiteatre quedaven fora muralla. Tres aqüeductes proveïen d'aigua la ciutat des del seu entorn.